

‘Alles loopt als een tierelier’

Truus Gubbels Iedere schouwburg in Nederland staat voor de vraag: gaan we voor volle zalen of leven we ons uit in artistieke idealen? Hoe gaat Cees Langeveld, schouwburgdirecteur in Breda, om met dit dilemma?

Het Chassé Theater, ontworpen door Herman Hertzberger, was bij opening in 1995 het eerste theater in Nederland met zo veel verschillende zalen en zo'n breed aanbod aan podiumkunsten. Er is een kleine zaal met 200 stoelen voor experiment en jonge theatermakers gericht op een lokaal verzorgingsgebied (170.000 inwoners). De middenzaal heeft 700 stoelen en is voor toneel, dans en opera voor een regionaal verzorgingsgebied (400.000 inwoners). En de zaal voor grootschalig amusement met 1430 stoelen is gericht op heel Zuidwest-Nederland (1,5 miljoen inwoners). Ten slotte zijn er drie filmzalen. Het eerste jaar waren er 300.000 bezoekers, de afgelopen jaren zijn het er telkens zo'n 400.000.

Bij het theater werken 140 mensen in loondienst en ruim 100 vrijwilligers. 'Het is een platte organisatie, ik hou van korte lijnen en weinig overlap. Dat kan alleen als je met mensen werkt die zelfstandig opereren.' Cees Langeveld besteedt samen met een tweede

programmeur het merendeel van zijn tijd aan het programmeren. Zijn collega zoekt onder meer theatervoorstellingen in het buitenland, daar heeft hij zelf te weinig tijd voor. 'We willen ons bewust onderscheiden en proberen exclusieve voorstellingen te krijgen. Nationaal lukt dat niet altijd dus dan moet je ze internationaal gaan zoeken.' Voor de film is er een aparte programmeur.

'De artistieke breedte – toneel, dans, opera, artistieke films, amusement – maakt het natuurlijk ontzettend leuk om hier te werken', zegt Langeveld. 'Maar het is ook nadelig voor je imago. Je wordt namelijk gezien als een warenhuis voor podium- en filmkunsten. Ook lijdt de aandacht voor het artistieke product wel eens onder die voor het amusement. De musicals van Van den Ende hebben paginagrote advertenties; daar kun je met een avond Barre Land niet tegenop. Het is dan ook een gevecht om een balans te vinden tussen artistiek

THEATERMAKER, TIJDSCHRIFT OVER THEATER, MUZIEK & DANS

NEEM NU EEN JAARABONNEMENT

en ontvang de bundel *Het beste uit 10 jaar* in het Theatermakerskwartier ter waarde van €26,50 als welkomsgeschenk. **ABONNEER JE VIA WWW.THEATERMAKER.NL**

OF BEL 020 624 90 57

OF MAIL ABONNEMENT@THEATERMAKER.NL

MELD JE VIA DE WEBSITE AAN VOOR GRATIS TIJDELIJKE

MET DE MAANDELIJKE INHOUD, ACTIES EN AANBIEDINGEN

onder: Chassé Theater; rechts: Cees Langeveld

waardevolle producten en amusement. We proberen de bezoekers aan de artistieke voorstellingen te binden met extra attentie, zoals e-mails en maandfolders. Iedereen die een kaartje koopt, moet zijn naam opgeven. We weten dus precies wie er komen en naar welke zaal men gaat. Dat leidt tot steeds gericht marketing.'

'Minister verrekent zich'

De gemeente geeft 4 miljoen euro subsidie. Daarvan is 2 miljoen euro voor huur en onderhoud. Dat betekent twee miljoen voor exploitatie op een begroting van 17 miljoen euro: 15 procent. Het theater verdient dus 85 procent zelf. 'We houden aan de grote zaal geld over. Daarmee kunnen we opera, toneel en dans programmeren. En we hebben een attractief horecaproduct. Ook hebben we twee restaurants waar je van tevoren kunt eten en we denken nu aan een derde. We besteden ook veel aandacht aan de nazit. Afhankelijk van de voorstelling is dat bijvoorbeeld disco in de foyer of een gitarist. Daardoor blijft vrij veel publiek langer.' De afgelopen tijd is de grote zaal uitgebreid met 150 stoelen en is er een derde bioscoopzaal bijgebouwd. 'Alles loopt als een tierelier', aldus Langeveld.

Op zich begrijpt Langeveld de bezuinigingsplannen van de nieuwe cultuurminister Plasterk wel. 'Elk kabinet wil nieuwe dingen en die kosten geld. Maar ik denk dat het ministerie zich met het idee om te bezuinigen op de podiumkunsten verrekent heeft. Een theatergezelschap heeft gemiddeld 80 procent subsidie en 20 procent eigen inkomsten. Als de subsidie met een kwart daalt – van 80 naar 60 procent –, moeten de eigen inkomsten dus verdubbelen. Dat heeft als consequentie dat de voorstellingen voor de schouwburgen twee keer zo duur worden, en dus ook de kaartjes. En een kaartje voor een toneelvoorstelling van 23 euro naar 46 euro verhogen, dat is te veel.'

Het idee om het schellinkje weer in te voeren, doet Langeveld denken aan een tweedeling in de samenleving, aparte ingangen in Carré en staanplaatsen. Nu hebben de Nederlandse theaters vaak drie rangen; de prijs van de derde rang is dan vijf euro goedkoper dan de eerste rang. 'Dat moet je veel verder uit elkaar halen. Wie per se bij zijn idool op de eerste rij wil zitten, mag best een hogere prijs betalen. Maar daar moet wel tegenover staan dat er voor iemand met weinig geld een stoel is voor 15 euro. In het buitenland is de prijsverhouding tussen de goedkoopste en de duurste rang 1:4 of meer; in Nederland is dat 1:1,5 à 2. Die prijsdifferentiatie zou hier ook best mogen. Bij popconcerten kun je dat verschil goed zien. Een concert van de Rolling Stones vorig jaar in Amerika had toegangsprijzen van omgerekend 45 tot 356 euro. In Nederland is het goedkoopste kaartje bijvoorbeeld 79 euro en het duurste 129 euro, in vergelijking veel duurder en veel goedkoper dus. Eigenlijk geef ik Plasterk met zijn prijsdifferentiatie helemaal gelijk, maar tegenstanders plakken gelijk zo'n zielig etiket op het idee van het schellinkje.'

Meer duidelijkheid

Volgens Langeveld ziet het publiek met het enorme aanbod aan toneel- en dansgezelschappen door de bomen het bos niet meer. Er moet meer duidelijkheid komen: een beperkter aanbod van gezelschappen die méér tonen. 'Daarmee kweek je een binding. Dan denken mensen: "Ja, ik ben fan van De Paardenkathedraal", ze herkennen de acteurs en de stijl van de regisseur.'

In het advies van de Raad voor Cultuur is geopperd om verspreid over het land acht gezelschappen te hebben die sterker moeten zijn dan de gezelschappen nu, bijvoorbeeld door uitbreiding van het aantal acteurs. Langeveld vindt het een goed idee dat die grote gezelschappen de taak krijgen jonge theatermakers

Chassé Theater

kansen te geven om voorstellingen te maken. Dan hoeft zo'n theatermaker niet gelijk een eigen gezelschap te starten. 'Verplicht die acht grote gezelschappen om die jonge, talentvolle theatermakers een kans te geven in het kleinzalencircuit of op de plek waar ze zijn gevestigd. Ik ben wel een beetje bang dat het stadsgezelschappen worden. In Duitsland hebben ze dat, en het is de dood in de pot. Je moet wel een plek hebben waar je je thuis voelt, waar je kunt experimenteren en waar je vaste publiekscoren zit. Maar je moet ook reizen, omdat je anders acht plekken krijgt met theatervoorzieningen en daarbuiten niets. Dat kan niet de bedoeling zijn. Je kunt wel ergens je zwaartepunt leggen: bijvoorbeeld een gezels-

schap in Brabant, gevestigd in Eindhoven, met Zuid-Nederland als verzorgingsgebied. Ik denk dat dat beter is dan de enorme versnippering die er nu is.'